

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ,
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ І МИСТЕЦТВ

Кафедра мистецьких дисциплін

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до виконання та захисту курсових робіт
з навчальної дисципліни

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

*Для студентів спеціальності
023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація*

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка**

**ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ,
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ І МИСТЕЦТВ**

Кафедра мистецьких дисциплін

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до виконання та захисту курсових робіт
з навчальної дисципліни**

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

*Для студентів спеціальності 023 Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація*

**Чернігів
2024**

УДК 378.091.27(072)

М 54

Укладачі:

Солдатенко Олександр Ігорович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецьких дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка;

Силко Євген Миколайович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецьких дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

Рецензенти:

Скорик Тамара Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри мистецьких дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка;

Тименко Володимир Петрович, доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри мультимедійного дизайну Київського національного університету технологій та дизайну.

М 54 **Методичні рекомендації до виконання та захисту курсових робіт з навчальної дисципліни Методика викладання фахових дисциплін для студентів спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, освітнього ступеня бакалавр / Укл. : Солдатенко О.І., Силко Є.М. Чернігів: НУЧК, 2024. 40 с.**

УДК 378.091.27(072)

Запропоноване видання містить загальні вимоги до структури та змісту курсових робіт, методичні вказівки й рекомендації щодо організації та здійснення наукового дослідження, написання й оформлення курсових робіт, підготовки та порядку її захисту. Для студентів, викладачів, наукових керівників курсових робіт.

*Рекомендовано до друку вченою радою
факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(Протокол №4 від 04.12.2024 р.)*

© Солдатенко О. І., Силко Є.М., 2024

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	4
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН».....	8
СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	10
ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	20
ВИМОГИ ДО ПЕРЕВІРКИ ТЕКСТУ НА ПЛАГІАТ	23
ПІДГОТОВКА СТУДЕНТА ДО ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ	24
ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ.....	26
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	28
ДОДАТКИ	30
Додаток 1. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел	30
Додаток 2. Мовні конструкції, які використовуються у наукових працях для виконання функції зв'язку між реченнями	33
Додаток 3. Зразок титульної сторінки	37
Додаток 4. Зразок змісту курсової роботи	38

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ

Згідно «Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка»: «Курсові роботи (проекти) виконуються з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, одержаних студентами за час навчання та їх застосування до комплексного вирішення конкретного завдання. Тематика курсових робіт (проектів) повинна відповідати завданням навчальної дисципліни (кількох навчальних дисциплін в разі міждисциплінарної курсової роботи), носити навчально-дослідницький характер і тісно пов'язуватися з теоретичними проблемами, або практичними потребами конкретного фаху. Студентам надається право вільного вибору теми курсової роботи (проекту) із запропонованого кафедрою переліку. Студенти також можуть пропонувати свої теми, які відповідають їх науковим інтересам та знаходяться у предметному полі ОК, також узгоджуються із науковим керівником. Порядок затвердження тематики курсових робіт (проектів) та їх виконання визначається відповідною кафедрою.

Керівництво курсовою роботою (проектом) здійснюється, як правило, найбільш кваліфікованими викладачами Університету. Захист курсової роботи (проекту) проводиться перед комісією у складі двох-трьох викладачів кафедри за участю наукового керівника курсової роботи (проекту). Курсові роботи (проекти) зберігаються на кафедрі впродовж трьох років, потім списуються в установленому порядку.

Також не дозволяється встановлювати однакові теми двох або більше робіт (проектів) в межах одного року вступу».

Відповідно до навчального плану з курсу «Методика викладання фахових дисциплін» денної та заочної форм навчання, галузі знань 02 Культура і мистецтво, кваліфікації: Бакалавр образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації, студенти виконують курсову роботу у 6 семестрі.

Написання роботи є важливою формою освітнього процесу. Під час її виконання студент систематизує і поглиблює раніше отримані знання з дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін», вчиться відбирати найбільш важливий матеріал, що відноситься до теми, опановує навички науково-дослідницької роботи, розвиває здатність до аналізу і практичного застосування раніше вивченого матеріалу.

У роботі висвітлюється авторське розуміння проблеми, обґрунтовуються запропоновані висновки на основі загальних методик викладання фахових образотворчих дисциплін спеціальності 023

Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація галузі Культура і мистецтво, формуються рекомендації щодо їх вдосконалення.

Курсова робота пишеться на основі самостійних досліджень і узагальнення педагогічного досвіду і не може бути побудована виключно на аналізі літературних джерел.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, написання курсової роботи з ОК «Методика викладання фахових дисциплін» дозволяє здобувачам ВО оволодіти наступними компетентностями та програмними результатами навчання.

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації творів мистецтва або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій, положень і методів та характеризується певною невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 10. Навички міжособистісної взаємодії.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК 2. Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.

СК 6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

СК 13. Здатність викладати фахові дисципліни у дитячих спеціалізованих художніх та мистецьких закладах освіти.

Програмні результати навчання

ПРН 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПРН 12. Враховувати психологічні особливості у процесі навчання, спілкування та професійної діяльності.

ПРН 15. Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

ПРН 17. Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, мистецтва поліського регіону, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

ПРН 18. Формувати екологічну свідомість і культуру особистості, застосовувати екологічні принципи в житті та професійній діяльності.

ПРН 19. Застосовувати педагогічні теорії, ефективні методи та технології у практичній діяльності з метою оптимізації педагогічної взаємодії з учнями у процесі художнього навчання і виховання.

Об'єктом дослідження є методика викладання фахових дисциплін у закладах:

Мистецькі школи та заклади початкової мистецької освіти: Студенти можуть проходити педагогічну практику, набуваючи досвіду викладання та методики навчання образотворчого мистецтва.

Культурно-дозвілєві заклади та центри: проведення гурткових занять, участь у культурних проєктах та заходах допомагає студентам застосовувати свої знання у сфері організації мистецьких подій та виставок.

Таким чином, курсова робота з дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін» охоплює широкий спектр установ, що сприяють всебічному професійному розвитку майбутніх фахівців у галузі образотворчого та декоративного мистецтва, а також реставрації.

До виконання курсової роботи висуваються такі вимоги:

- обрана тема повинна відповідати змісту дисципліни;
- робота повинна бути написана із залученням різних джерел з обраної теми (не менше 25);
- повинна завершуватися конкретними висновками і рекомендаціями;
- повинна бути оформлена згідно до вимог;
- повинна бути написана самостійно.

Критеріями оцінки курсової роботи є:

- 1) *за формою:*
 - наявність змісту і внутрішніх рубрикацій (правильність оформлення);
 - бібліографія джерел, складена відповідно до Стандарту ДСТУ 8302:2015, який встановлює правила оформлення бібліографічних

посилань у наукових, навчальних та інших видах документів. (Приклад оформлення джерел наводиться в додатку 1);

- оформлення цитувань відповідно до наукових стандартів, затверджених МОН України;

- грамотність викладу (в т.ч. орфографічна, пунктуаційна, стилістична), володіння науковою термінологією;

- дотримання вимог обсягу курсової роботи.

Приклад оформлення курсової роботи наводиться у розділі «Вимоги до оформлення курсової роботи».

2) *за змістом:*

- відповідність змісту заявленій темі;

- повнота аналізу матеріалу;

- достатня кількість спеціальних джерел;

- оригінальність тексту.

Етапи виконання курсових робіт

1) вибір теми;

2) закріплення теми курсової роботи за студентом і призначення наукового керівника;

3) вивчення вимог, що пред'являються до курсової роботи, складання бібліографії, вивчення спеціальної літератури та джерел;

4) обробка, аналіз і узагальнення зібраних матеріалів, складання змісту виконання курсової роботи і узгодження його з керівником курсової роботи;

5) підготовка тексту курсової роботи;

6) усунення зауважень і пропозицій, висловлених керівником по роботі;

7) здача курсової роботи в електронному та друкованому вигляді на кафедру для перевірки на плагіат;

8) надання курсової роботи науковому керівнику після перевірки;

9) прийняття остаточного рішення про правомірність використання запозичень в роботі на основі звіту про результати перевірки на плагіат;

10) підготовка доповіді та презентації для захисту;

11) захист курсової роботи згідно з графіком.

Студент має право запропонувати власне формулювання теми курсової роботи з «Методика викладання фахових дисциплін», але в цьому випадку він повинен обґрунтувати свій вибір і узгодити тему з керівником. Також студент має право обрати тему із запропонованого списку, складеного провідним викладачем з дисципліни.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН»

При підготовці курсової роботи рекомендується використувувати максимально широке коло джерел:

- монографії;
- підручники;
- навчальні посібники;
- довідники;
- збірки наукових праць;
- статті і матеріали науково-практичних конференцій;
- статті в журналах;
- матеріали глобальної мережі Інтернет.

Опрацювання інформаційних джерел сприяє розвитку у студентам навичок об'єктивного аналізу та оцінки важливості отриманих даних, розумінні структури матеріалу та ефективному занотовуванню ключових аспектів для подальшої роботи.

Під час роботи зі спеціальними джерелами необхідно фіксувати найсуттєвіші ідеї для накопичення необхідної інформації та покращення її запам'ятовування. Водночас слід чітко зазначати першоджерело (прізвище та ініціали автора, повну назву видання, видавництво, рік випуску, сторінку).

Витяги з нормативно-правових документів, авторські думки подаються дослівно або передаються власними словами. Після кожного цитування чи використання фактичних і статистичних даних необхідно обов'язково вказувати посилання на відповідне джерело зі списку літератури із зазначенням сторінки.

Будь-який інформаційний ресурс, на який посилається автор курсової роботи, має бути включений до списку використаних джерел.

Після вивчення необхідної літератури слід перейти до формування структури курсової роботи.

Зміст – це структурне опрацювання курсової роботи. Всі питання, вибрані для вивчення, повинні бути логічно пов'язані і послідовно розкривати зміст обраної студентом теми.

Зміст курсової роботи, як правило, повинен складатися зі:

- вступу;
- основної частини (що складається з розділів і пунктів);
- висновків;
- списку використаних джерел;
- додатків.

При складанні змісту курсової роботи необхідно враховувати, що:

- розділи поділяються на підрозділи; підрозділів не повинно бути менше двох і більше трьох;
- формулювання назви розділів не повинно дублювати назву роботи; назви підрозділів не повинні дублювати назву розділів;
- підрозділи не повинні формулюватися більш широко, ніж назви розділів.

Зміст не повинен бути перевантажений зайвою деталізацією, кількість структурних одиниць має бути достатньою для повного розкриття теми курсової роботи.

Приклад оформлення змісту наводиться в додатку 4.

СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Структурними елементами курсової роботи є:

1. Титульна сторінка.
2. Зміст.
3. Вступ.
4. Основна частина (2 розділи).
5. Висновки.
6. Список використаних джерел.
7. Додатки (за необхідності).

Титульна сторінка містить: назву навчального закладу, кафедри, назву дисципліни, тему курсової роботи, прізвище, ім'я та батькові студента і наукового керівника курсової роботи. Знизу титульного листа: місто і рік написання курсової роботи, дата захисту, оцінка. Приклад оформлення титульної сторінки наводиться в додатку 3.

Зміст включає перелік розділів роботи із зазначенням сторінки початку кожного розділу і підрозділу. Розділи і підрозділи курсової роботи повинні бути пронумеровані. Вступ, висновки, додатки не нумеруються.

Вступ, 3-5 сторінок, є частиною роботи, з якої починається виклад матеріалу. У вступі розкриваються:

1) актуальність роботи

Актуальність визначається з позиції сучасного стану у вивченні названої проблеми у мистецькій педагогіці й методиці мистецької освіти; мистецтвознавстві; художній освіті; мистецькій школі; закладах початкової мистецької освіти; художніх майстернях та студіях; культурно-дозвіллевих закладах та центрах. В обґрунтуванні актуальності необхідно показати стан досліджуваної проблеми у сучасній теорії та практиці художньої освіти та виховання, назвати провідних фахівців даної проблеми та напрямки їх пошуків, показати ступінь розробленості теми, тобто зробити огляд основних джерел на тему дослідження.

Наприклад, актуальність курсової роботи може містити:

1. Визначення значення методики викладання в контексті мистецької освіти: Потрібно показати, наскільки важливим є ефективне навчання та передача специфічних знань і навичок, які є основою для професійного становлення майбутніх фахівців в галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва та реставрації.

2. Сучасні виклики в освіті: Актуальність можна обґрунтувати необхідністю врахування нових підходів у викладанні, особливо з огляду на зміни в освіті, технології та мистецьких практиках, що вимагає перегляду традиційних методів навчання.

3. Інтеграція теоретичних і практичних аспектів: Мистецька освіта повинна поєднувати теоретичні знання та практичні навички, що є важливим для формування компетентних фахівців, здатних до творчого мислення та практичного застосування мистецьких і реставраційних технік.

4. Потреба в інноваційних методах навчання: У зв'язку з розвитком нових технологій, мультимедійних засобів та цифрових платформ, важливим є використання інноваційних підходів у викладанні, що дозволяють учням засвоювати образотворчі дисципліни на сучасному рівні.

5. Збереження культурної спадщини через реставрацію: Особлива увага до методик викладання реставраційних дисциплін як частини професійної підготовки майбутніх спеціалістів, здатних зберігати культурну спадщину та працювати з цінними мистецькими об'єктами.

Саме у Вступі стає ясно, що ще належить вивчити, в тому числі й автору курсової роботи.

2) *мета* – відображає основну ідею курсової роботи та формулюється відповідно до її проблеми: виявлення причинно-наслідкових зв'язків та закономірностей у навчанні образотворчому мистецтву, визначення прийомів та методів викладання образотворчого мистецтва, удосконалення та виявлення їх ефективності тощо.

Метою може бути дослідження теоретичних і практичних аспектів викладання мистецьких дисциплін, розробка ефективних методів і прийомів навчання, спрямованих на формування художньо-естетичних компетентностей учнів, а також аналіз сучасних педагогічних технологій та їх адаптація до потреб мистецької освіти.

Приклади:

▪Якщо тема курсової роботи звучить як, «Дослідження сучасних інтерактивних методів навчання образотворчого мистецтва та їх вплив на творчу активність учнів», то її мета може бути сформульована таким чином: проаналізувати та узагальнити інтерактивні методи навчання, визначити їхню ефективність у формуванні художньо-естетичних навичок учнів.

▪Якщо тема курсової роботи звучить як, «Методика використання цифрових технологій у викладанні образотворчого мистецтва», то її мета може бути сформульована таким чином: дослідити можливості застосування цифрових інструментів та мультимедійних технологій в

освітньому процесі з метою підвищення мотивації учнів та покращення засвоєння матеріалу.

▪Якщо тема курсової роботи звучить як, «Формування творчих здібностей учнів засобами декоративно-прикладного мистецтва», то її мета може бути сформульована таким чином: визначити найбільш ефективні методичні прийоми розвитку творчих здібностей учнів засобами декоративного мистецтва

▪Якщо тема курсової роботи звучить як, «Проблеми та перспективи викладання реставрації творів мистецтва в мистецьких закладах», то її мета може бути сформульована таким чином: дослідити основні методичні підходи до викладання реставрації, проаналізувати труднощі у підготовці майбутніх реставраторів та запропонувати шляхи їх подолання.

▪Якщо тема курсової роботи звучить як, «Розвиток просторового мислення учнів засобами скульптури», то її мета може бути сформульована таким чином: виявити ефективні методи викладання скульптури, які сприяють розвитку в учнів просторового бачення та професійних навичок.

3) *об'єкт* – процес викладання фахових дисциплін у мистецькій освіті. Цей процес охоплює методи, форми, засоби та технології навчання, що використовуються у викладанні образотворчого мистецтва, декоративно-прикладного мистецтва та реставрації, а також їх вплив на формування професійних компетентностей студентів.

Приклади:

1. Процес формування художніх навичок у студентів мистецьких спеціальностей.

2. Методи викладання рисунка в закладах мистецької освіти.

3. Використання інтерактивних технологій у навчанні живопису.

4. Формування творчого мислення учнів засобами декоративного мистецтва.

5. Особливості викладання реставраційних дисциплін у професійній підготовці художників-реставраторів.

Кожен із цих прикладів може бути основою для подальшого визначення предмета дослідження та формулювання конкретних завдань курсової роботи.

4) *предмет* – та частина об'єкта дослідження, що підлягає вивченню. Предмет курсової роботи визначає конкретний аспект освітнього процесу, який вивчається у межах обраної теми.

Приклади:

1. Методи та прийоми навчання образотворчого мистецтва в мистецьких закладах освіти.
2. Педагогічні технології у викладанні декоративного мистецтва.
3. Інтерактивні та мультимедійні засоби у навчанні художніх дисциплін.
4. Розвиток креативного мислення учнів у процесі опанування реставраційних технік.

5) *завдання* – послідовні кроки, етапи досягнення мети дослідження. Завдань, як правило, кілька, та їх формулювання пов'язане з кількістю параграфів основної частини роботи. У сукупності завдання курсової роботи є тактикою реалізації поставленої мети, а окремо – послідовні кроки просування до неї. Для постановки завдань зазвичай використовуються дієслова: розглянути..., визначити..., проаналізувати (дати аналіз)..., узагальнити..., виявити..., розібрати..., встановити..., показати..., розкрити..., розробити методичні рекомендації і т.д.

Ось приклади завдань, що спрямовані на розкриття методичних особливостей викладання мистецьких дисциплін та сприятимуть підвищенню ефективності освітнього процесу:

1. Дослідити та проаналізувати основні методичні підходи до викладання фахових дисциплін у сфері образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва та реставрації.
2. Визначити ефективні методи навчання та педагогічні технології, які сприяють розвитку творчих здібностей учнів.
3. Охарактеризувати сучасні освітні тренди та їх вплив на викладання мистецьких дисциплін, зокрема використання цифрових технологій у освітньому процесі.
4. Розробити та запропонувати методичні рекомендації щодо вдосконалення викладання фахових дисциплін у мистецьких навчальних закладах.
5. Проаналізувати специфіку викладання реставрації у закладах початкової мистецької освіти та визначити ключові труднощі та перспективи цього процесу.
6. Вивчити вплив міждисциплінарного підходу в освіті на формування ключової компетентності «Обізнаність та здатність до самовираження у сфері культури» в учнів.
7. Оцінити роль декоративно-прикладного мистецтва у розвитку художньо-естетичного мислення учнів та визначити найефективніші методи його викладання.
8. Здійснити аналіз навчальних програм та підручників із методики викладання фахових дисциплін, оцінити їх відповідність сучасним освітнім стандартам.

9. Обґрунтувати значення творчих завдань та проєктної діяльності у освітньому процесі як засобу активізації пізнавальної діяльності учнів.

6) *методи* – опис сукупності використаних в роботі методів для розробки предмета курсової роботи, досягнення його мети і вирішення поставлених завдань.

Вони можуть включати:

Теоретичні методи:

▪ Аналіз та узагальнення наукової, методичної та навчальної літератури з викладання мистецьких дисциплін.

▪ Порівняльний аналіз педагогічних підходів у мистецькій освіті.

▪ Систематизація та класифікація сучасних методик навчання образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва та реставрації.

Емпіричні методи:

▪ Спостереження за освітнім процесом у мистецьких закладах освіти.

▪ Анкетування, інтерв'ювання педагогів та учнів щодо ефективності методів навчання.

▪ Вивчення та узагальнення педагогічного досвіду викладачів фахових дисциплін.

Практичні методи:

▪ Проведення педагогічного експерименту (апробація певних методів викладання).

▪ Виконання творчих завдань і аналіз їх впливу на формування творчих навичок учнів.

▪ Розробка та впровадження авторських методик викладання художніх дисциплін.

Статистичні методи:

▪ Аналіз результатів педагогічного експерименту, оцінка рівня засвоєння навчального матеріалу учнями.

▪ Обробка отриманих даних (анкетування, тестування, педагогічні спостереження) для визначення ефективності методів викладання.

7) *база дослідження*. За базу дослідження зазвичай виступають: мистецькі школи; заклади початкової мистецької освіти; художні студії; культурно-дозвіллієві заклади та центри.

8) *опис структури курсової роботи*. Тут вказується, що курсова робота складається зі вступу, двох (або трьох) розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків (якщо є) та загальний обсяг курсової роботи (кількість сторінок комп'ютерного тексту).

Основна частина, як правило, складається з двох розділів (теоретичного та практичного), поділених на підрозділи, що логічно розкривають основні етапи дослідження проблеми.

Теоретичний розділ

Цей розділ повинен містити теоретичне обґрунтування досліджуваної проблеми та слугувати основою для подальшого аналізу практичної частини курсової роботи.

Так, якщо в курсовій роботі вирішується завдання освіти та розвитку учнів під час уроків чи позакласних заняттях з образотворчої діяльності, тобто завдання загальної методики (наприклад, формування художньої культури, естетичного смаку, образної уяви, графічних умінь та навичок тощо), то у теоретичному розділі висвітлюються результати дослідження цього питання в педагогіці, психології, аналізується досвід роботи вчителів тощо.

Якщо тема курсової роботи пов'язана з методикою викладання певного розділу або теми ОК галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації творів мистецтва, то в теоретичній частині слід розкрити такі питання, як:

- місце розділу (теми) у навчальній дисципліні;
- логіко-дидактичний аналіз його змісту;
- характеристика труднощів, що виникають під час навчання (на основі вивчення літературних джерел та досвіду роботи викладання образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації);
- дидактичний зв'язок розділу (теми) з іншими навчальними дисциплінами;
- застосовувані форми та методи навчання.

Наприклад, теоретичний розділ курсової роботи може містити:

1. Аналіз наукової та методичної літератури

- Основні концепції та підходи до викладання мистецьких дисциплін.
- Історичний розвиток методики викладання образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва та реставрації.
- Досвід вітчизняних і зарубіжних педагогів у сфері мистецької освіти.

2. Зміст і специфіка викладання фахових дисциплін

- Характеристика предметів образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва та реставрації в навчальних програмах.
- Структура та особливості освітнього процесу в закладах мистецької освіти.
- Вимоги до підготовки студентів за відповідною спеціальністю.

3. Методи та прийоми викладання фахових дисциплін

- Традиційні та інноваційні методи навчання (лекції, практичні заняття, майстер-класи тощо).
- Використання сучасних технологій у викладанні (цифрові ресурси, мультимедіа, віртуальні студії).
- Проектні та інтегровані методи навчання.

4. Формування творчих компетентностей в учнів

- Роль самостійної роботи в освітньому процесі.
- Практико-орієнтований підхід до навчання: виконання творчих завдань, робота з реальними об'єктами.
- Оцінювання знань, умінь та навичок учнів, критерії оцінювання творчих робіт.

5. Психолого-педагогічні аспекти навчання

- Особливості викладання мистецьких дисциплін для різних вікових категорій.
- Мотивація учнів до творчої діяльності.
- Інтерактивна взаємодія між педагогом й учнями в процесі навчання.

При складанні критичного огляду джерел та літератури слід визначити, що вони дають для вивчення поставленої проблеми, а також звернути увагу, на які джерела спираються їхні автори. При цьому слід пам'ятати, що критичний аналіз досліджуваних джерел та літератури не можна замінювати простим перерахуванням робіт та їх авторів. Огляд використаних джерел та літератури може бути побудований за тематичним чи предметним принципом, містити оцінку студента (тобто його власне ставлення до прочитаного матеріалу), показати ступінь опрацьованості проблеми, виявити недостатньо вивчені питання. Обов'язково називаються ім'я автора джерела та повна назва його праці, а також рік видання роботи. Завдання полягає в тому, щоб виявити, які аспекти поставленої проблеми вирішені чи перебувають у стадії розробки, а які чи зовсім не порушені.

Практичний розділ

Практичний розділ курсової роботи повинен продемонструвати здатність студента застосовувати теоретичні знання на практиці, розробляти ефективні методики викладання та оцінювати їхню результативність.

У практичній частині курсової роботи кожного з варіантів розробляється методика реалізації поставленого завдання в освітньому процесі.

Якщо в курсовій роботі вирішується завдання загальної методики викладання фахових дисциплін образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації творів мистецтва, то необхідно розробити систему заходів щодо досягнення розв'язуваної педагогічної задачі та охарактеризувати кожне з них; розробити проєкт системи уроків (або позакласних занять) та подати розгорнутий конспект одного з них.

Якщо курсова робота стосується методики викладання певного розділу або теми ОК галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації творів мистецтва, то розробляються: календарно-тематичний план вивчення розділу (теми), проєкт системи уроків у розділі (темі), необхідний дидактичний матеріал.

Наприклад, практичний розділ курсової роботи може містити:

1. Аналіз навчальних програм і методичних матеріалів

- Дослідження існуючих програм та навчально-методичних комплексів із фахових дисциплін.
- Оцінка їхньої відповідності сучасним вимогам мистецької освіти.
- Визначення сильних і слабких сторін методичного забезпечення.

2. Розробка власної методичної моделі викладання

- Постановка навчальної мети й завдань для конкретного курсу або заняття.
- Вибір ефективних методів, прийомів і засобів навчання.
- Визначення оптимальної структури заняття та форм роботи з учнями.

3. Опис і розробка практичних занять

- Створення конспектів уроків або майстер-класів із фахових дисциплін.
- Використання інтерактивних і традиційних методів навчання (робота з натурою, створення художніх творів, практичні завдання, дослідницькі проєкти тощо).
- Опис застосування цифрових технологій у навчанні (графічні редактори, VR-технології, анімація тощо).

4. Проведення педагогічного експерименту (за можливості)

- Випробування розроблених методичних підходів в освітньому процесі.
- Спостереження за реакцією учнів та ефективністю навчання.
- Аналіз результатів експерименту та їх порівняння з традиційними методиками.

5. Оцінювання ефективності викладання

- Визначення критеріїв оцінки навчальної діяльності учнів.
- Аналіз отриманих результатів і висновки щодо доцільності використання обраних методик.
- Рекомендації щодо вдосконалення викладання фахових дисциплін.

6. Висновки та рекомендації

- Узагальнення отриманих результатів практичної роботи.
- Формулювання пропозицій щодо вдосконалення освітнього процесу.
- Визначення перспектив подальших досліджень у цій сфері.

Розділи повинні показати вміння автора стисло, логічно й аргументовано викладати матеріал, оформлення якого повинно відповідати вимогам курсової роботи.

Обсяг кожного розділу в середньому повинен складати 10-18 сторінок, обсяг підрозділу – не менше 5-6 сторінок. Необхідно суворо дотримуватися встановлених обсягів.

Кожний розділ необхідно завершувати висновками, які логічно випливають з основних положень, розглянутих в даній частині курсової роботи.

Висловлюючи власні судження, висновки, не можна вживати такі вирази: «я вважаю», «я пропоную» та ін. Бажано використовувати слова: «думається», «представляється доцільним», «представляється своєчасним запропонувати», «найбільш аргументовано бачиться позиція» та ін. Якщо такі варіанти неможливі, то допустимо використання слів «вважаємо», «пропонуємо» тощо. Див. додаток 2.

Заголовки розділів і підрозділів повинні точно відображати зміст тексту, що відноситься до них. Вони не повинні скорочувати або розширювати обсяг змістової інформації, яка в них міститься. Не рекомендується включати в заголовок скорочені слова та аббревіатури.

Висновки – послідовний, логічний виклад результатів дослідження відповідно до загальної мети та завдань курсової роботи.

У висновках підводяться підсумки курсової роботи, узагальнюються її основні положення, аналізується ступінь вирішення завдань

і досягнення зазначеної у вступі мети. Вказується практична значимість роботи, пропозиції щодо впровадження результатів у практику, висновки, узагальнення, формулювання основних методичних рекомендацій педагогам та студентам щодо використання результатів дослідження.

Крім того, у висновках студент може зробити необхідні рекомендації та визначити напрямки для подальших досліджень з даної проблематики, використовуючи наступні вирази: «уточнено...», «надано класифікацію...», «підготовлено...», «систематизовано...», «встановлено...», «виявлено особливості...» тощо.

Найважливіші вимоги до висновку – стислість і ґрунтовність, в ньому не слід повторювати зміст вступу та основної частини роботи.

Обсяг висновків рекомендується в межах 3-5 сторінок.

Список використаних джерел включає перелік джерел, які були використані при підготовці курсової роботи і на які є посилання в основному тексті. Він повинен включати не менше 25 джерел спеціальної літератури. Список показує глибину і ширину досліджуваної теми і документально підтверджує достовірність і точність наведених в тексті запозичень (цитат, фактів, формул і інших документів). При написанні курсової роботи слід орієнтуватися на найбільш свіжі фактичні дані, які не повинні бути старше 3-5 років.

Додаток не є обов'язковим елементом курсової роботи. Проте, це можливість для розміщення таблиць, малюнків, текстів документів, довідкових матеріалів, що носять допоміжний характер.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Орієнтовний обсяг курсової роботи – 30-35 сторінок друкованого тексту (виключаючи додатки і список використаних джерел).

Курсову роботу друкують на комп'ютері на одній стороні аркуша білого паперу з використанням шрифтів текстового редактора Word (Times New Roman), розміром 14 пунктів, полуторним міжрядковим інтервалом. Орієнтація: книжкова. Розмір полів: верхнє, лівє і нижнє – не менше 2 см, праве – не менше 1 см. Розмір абзацного відступу (нового рядка) в основному тексті: 1,25 см.

Форматування основного тексту і виносок: вирівнювання – «по ширині». Колір шрифту: чорний. По тексті не повинно бути виділення курсивом, напівжирним і підкресленим шрифтом.

Роботу комплектують у такій послідовності: титульна сторінка, «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», додатки (в разі потреби).

Обов'язковим є наведення посилань у тесті на теоретичні джерела із зазначенням номера джерела і сторінки, звідки було узято матеріал, наприклад [2, с. 31].

– при цитуванні або використанні будь-яких положень, матеріалів (схем, графіків, діаграм, статистичних даних) з інших робіт обов'язково даються посилання на автора і джерело, з якого запозичується матеріал;

– посилання на автора і джерело позначаються у квадратних дужках із зазначенням номера джерела в списку використаних джерел і сторінок через кому, або із зазначенням декількох номерів джерел через кому, наприклад: «Як стверджують фахівці [26, с. 214], ... «або» авторами дається безліч визначень [3, 8, 12, 13, 15], які відрізняються»;

– [153, с. 155-156]. – одне джерело + сторінки;

– [84; 124; 149; 205; 245 та ін.]. – багато джерел;

– якщо в роботі наводиться цитата з якогось джерела для підтвердження розглянутих положень, то в її тексті зберігаються всі особливості документа, з якого вона взята (орфографія, пунктуація, розстановка абзаців, шрифтові виділення), і вона всередині тексту роботи береться у лапки.

Текст курсової роботи слід розбивати на абзаци. Це полегшує читання й показує, що автор у своїй курсовій роботі переходить до нової думки, нового судження. Не можна також занадто дробити текст курсової роботи і відокремлювати одну фразу від іншої, якщо між ними існує тісний зв'язок.

Розділи й підрозділи курсової роботи повинні мати заголовки. Пункти курсової роботи, як правило, не мають заголовків. Заголовки курсової роботи повинні чітко й стисло відбивати зміст розділів, підрозділів курсової роботи. Відстань між заголовком і текстом курсової роботи повинна складати не менше двох рядків. Відстань між рядками заголовка така, як у тексті, а між заголовком і підзаголовком один рядок, між підзаголовком і текстом курсової роботи також один рядок при комп'ютерному наборі.

Кожен **розділ** курсової роботи слід починати з **нової сторінки**.

Переноси частин слів в заголовках курсової роботи не допускаються, слова не розривають і переносять повністю.

Структурні елементи курсової роботи: «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» не нумерують, а їх найменування служать заголовками структурних елементів курсової роботи.

Нумерація розділів, підрозділів курсової роботи слід нумерувати **арабськими** цифрами.

Розділи курсової роботи повинні мати порядкову нумерацію в межах логічного викладення, наприклад 1, 2, 3. Номер розділу курсової роботи ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номеру розділу крапку не ставлять, потім з нового рядку друкують заголовок розділу.

Підрозділи курсової роботи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу курсової роботи.

Номер підрозділу курсової роботи складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу розділених крапкою, наприклад «1.1.», «1.2.».

Нумерація пунктів і підпунктів в курсовій роботі є порядковою в межах відповідних підрозділів чи пунктів курсової роботи, наприклад «2. 3. 5.» – п'ятий пункт третього підрозділу другого розділу курсової роботи.

При написанні курсової роботи слід витримувати структуру й обсяг окремих частин курсової роботи (підрозділи, пункти підрозділів курсової роботи не повинні бути менш ніж 5 сторінок).

Нумерація сторінок курсової роботи. Сторінки курсової роботи слід нумерувати арабськими цифрами, дотримуючи наскрізної нумерації по всій курсовій роботі. Номер сторінки курсової роботи проставляють у **правому верхньому куті** сторінки без крапки наприкінці.

«**Титульна сторінка**» курсової роботи включають до загальної нумерації сторінок курсової роботи. Титульна сторінка **не нумерується**.

Окремі сторінки курсової роботи, на яких розташовані ілюстрації і таблиці, також включають у загальну нумерацію сторінок курсової роботи.

Список використаних джерел оформляють в алфавітному порядку. Іншомовні джерела наводяться після українських.

У тексті курсової роботи *не дозволяється*:

а) використовувати скорочення слів, окрім встановлених правилами української орфографії та відповідними стандартами;

б) вживати математичні знаки, а також знаки "№" та "%" без цифр;

в) наводити скорочені позначення фізичних величин, якщо вони вживаються без цифр, за винятком їх наведення в таблицях;

г) при використанні скороченої аббревіатури – у першому випадку варто подати термін повністю, а потім у дужках подається скорочений варіант.

ВИМОГИ ДО ПЕРЕВІРКИ ТЕКСТУ НА ПЛАГІАТ

Попередній захист курсової роботи студент проходить на кафедрі мистецьких дисциплін у встановлений термін у присутності інших студентів, наукового керівника та комісії (викладачів кафедри мистецьких дисциплін).

До захисту допускаються курсові роботи, теми яких затверджені протоколом кафедри; структура, зміст, якість викладеного матеріалу, його оформлення відповідають вимогам, які прописані у цих методичних рекомендаціях; пройшли перевірку на анти-плагіат (коефіцієнт подібності на програмі Strikeplagiarism: КП1-55%, КП2 – 40%); оцінені позитивно на попередньому захисті кафедри мистецьких дисциплін та мають позитивний відгук наукового керівника.

КП означає – коефіцієнт подібності. Ці показники не свідчать про рівень унікальності, лише позначають індекси, з урахуванням яких проводилася перевірка.

КП1 здійснює пошук запозичених фраз, довжиною в 5 слів, і цей показник завжди вищий, ніж КП2. За нормою коефіцієнт подібності 1 має бути не більше до 55%.

КП2 перевіряє, скільки разів у тексті повторюються фрази, довжиною 25 слів та більше. Цей показник у нормі має бути в межах 40%.

До захисту курсова робота *не допускається*, якщо:

- робота не відповідає вимогам державних стандартів, означених у методичних рекомендаціях;
- робота написана на тему, яка своєчасно не була затверджена;
- робота виконана не самостійно;
- зміст роботи не розкриває її теми;
- робота недбало оформлена;
- робота не подана у термін, встановлений рішенням кафедри мистецьких дисциплін.

Зброшурований у твердій палітурці рукопис завершеної курсової роботи, *підписаної студентом та його науковим керівником*, автор залишає на кафедрі. У випадку негативної оцінки роботи кафедрою мистецьких дисциплін студенту надається можливість доопрацювання роботи за умови своєчасного подання її на кафедру.

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТА ДО ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Основними напрямками підготовки є:

- складання студентом тексту виступу;
- розробка презентації основних положень курсової роботи (схем, таблиць, графіків і т. д.);
- підготовка роздаткового матеріалу.

Студент готує письмовий текст доповіді до захисту курсової роботи. Структурно доповідь формується на основі вступу, змісту та висновків курсової роботи. У ній студент послідовно викладає:

- 1) тема та актуальність роботи;
- 2) мета, завдання, об'єкт, предмет, методи, база дослідження та опис структури курсової роботи;
- 3) обґрунтування і сутність самостійних висновків, зроблених по темі, що досліджується у курсовій роботі;
- 4) пропозиції по використанню матеріалів роботи в практичній діяльності.

Студент зобов'язаний виконати курсову роботу відповідно до вимог даних методичних рекомендацій з підготовки та захисту курсової роботи.

Роздруковану в форматі А4, повністю оформлену курсову роботу, вкладену в папку-швидкозшивач, студент повинен подати на кафедру на перевірку. Після перевірки на титульній сторінці науковим керівником ставиться відмітка про допуск до захисту або про рекомендації до доопрацювання при наявності зауважень. Студент забирає роботу і розписується в журналі.

Мотивами прийняття рішення про *недопуск* до захисту є:

- грубі порушення правил оформлення роботи;
- академічної недоброчесності;
- порушення строків подання готової роботи (пізніше ніж за 7 днів до дати захисту);
- компліятивний характер роботи, високий відсоток запозичень;
- низька якість курсової роботи, невідповідність темі, цілям, завданням або із затвердженим змістом роботи.

Захист курсової роботи відбувається у визначені строки. Він проходить перед комісією, до складу якої входять два-три викладачі кафедри за участю наукового керівника. На захисті також можуть бути присутні завідувач кафедри та інші викладачі. Зазвичай у захисті беруть участь усі студенти групи.

Процедура захисту передбачає коротку доповідь студента (до 10 хвилин), відповіді на запитання керівника та 2-3 уточнювальні питання за темою дослідження. Виступ студента має супроводжуватися електронною презентацією, де подаються основні положення роботи.

Під час захисту студент повинен аргументовано довести свої висновки, а також відповісти на додаткові та уточнювальні запитання, що виникли у членів комісії.

Курсові роботи зберігаються на кафедрі мистецьких дисциплін протягом одного року, після чого списуються відповідно до встановлених норм.

Оцінювання курсових робіт здійснюється за такими *критеріями*:

«Відмінно» – студент самостійно формулює висновки, аналізує фактичний матеріал з Методики викладання фахових дисциплін, вільно володіє теоретичним і практичним матеріалом, логічно й аргументовано обґрунтовує свої твердження та суворо дотримується вимог до оформлення.

«Добре» – студент впевнено володіє теорією, уміє пов'язувати її з практикою, логічно і послідовно викладає матеріал, дотримується встановлених вимог, проте допускає незначні помилки з окремих питань.

«Задовільно» – в роботі правильно висвітлено основні аспекти теми, але студент не продемонстрував уміння логічно їх викладати, самостійно аналізувати джерела, або допустив окремі неточності.

«Незадовільно» – у роботі містяться грубі помилки у висвітленні теми та її оформленні, автор не розуміє суті досліджуваної проблеми, не може пов'язати теорію з практикою, не здатний відповісти на запитання комісії або використовує чужі матеріали без відповідних посилань.

Захищені курсові роботи студентам не повертаються і передаються в архів.

ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

Викладачі кафедри розробляють на початок семестру теми курсових робіт, що рекомендуються. Студент обирає тему, керуючись своїми науковими інтересами з огляду на досвід практичної роботи викладання фахових дисциплін з образотворчого, декоративного мистецтва чи реставрації. Здобувачі ВО мають право запропонувати власну тему дослідження.

При виборі теми курсової роботи рекомендується виходити з наступних критеріїв:

- тема має бути цікавою для самого студента (треба визначити вид живопису, скульптури, тему, яка відображатиме загальні питання методики або приватні методики навчання образотворчому, декоративному мистецтву чи реставрації тощо);

- тема має бути досить широкою, щоб повною мірою розкрити творчі здібності студента;

- актуальність теми має бути розрахованою на подальшу поглиблену розробку;

- тема має відповідати завданням підготовки сучасного фахівця.

Тематика курсових робіт має відповідати навчальним завданням ОК «Методика викладання фахових дисциплін».

Орієнтовна тематика курсових робіт

1. Становлення та етапи розвитку Чернігівської Дитячої художньої школи (педагогічний досвід та методики роботи).

2. Педагогічні та методичні напрацювання у діяльності художньої студії (на прикладі чернігівської арт-студії Колібрі).

3. Пленер у художній школі – організація, значення, види.

4. Малювання з натури на заняттях з живопису у художній школі.

5. Особливості використання засобів ІКТ в умовах художньої школи.

6. Засоби виразності акварельного живопису та методика роботи над натюрмортом на заняттях з живопису.

7. Анімалістична графіка на заняттях з рисунку.

8. Книжкова ілюстрація на заняттях з рисунку.

9. Використання засобів анімалістичного жанру на заняттях зі скульптури.

10. Декоративна композиція як засіб патріотичного виховання у художній школі.

11. Графічний плакат на заняттях зі станкової композиції у художній школі.

12. Писанкарство як засіб національного виховання на заняттях з декоративної композиції.

13. Методика навчання учнів зображення людини.

14. Петриківський розпис на заняттях з декоративної композиції у художній школі.

15. Формування вмінь і навичок створення художнього образу засобами петриківського розпису.

16. Основи виховання естетичного смаку учнів художньої школи засобами синтезу різних видів мистецтва.

17. Формування вмінь та навичок з основ кольорознавства на заняттях у художній школі.

18. Особливості роботи над рельєфом на заняттях зі скульптури.

19. Методика викладання принципів стилізації рослинних та тваринних форм у процесі створення орнаментальних композицій.

20. Використання елементів дизайн-освіти на заняттях у художній школі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1. Базильчук Л. В. Підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва до організації позакласної роботи в загальноосвітніх школах: Монографія. Умань.: ВПЦ «Візаві», 2014. 287 с.
2. Гнатюк М. В. Образотворче і декоративно-прикладне мистецтво (основи образотворчої грамоти): навч.-метод. посіб. Ч.1. Івано-Франківськ: ЯРИНА, 2016. 196 с.
3. Гнатюк М. В. Образотворче і декоративно-прикладне мистецтво: теорія і методика навчання: навч.-метод. посіб. Ч 2. Івано-Франківськ, 2017. 246 с.
4. Іванов С. В., Циганок О. Б. Прикладне мистецтвознавство як результат диференціації сучасної науки про мистецтво. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. Київ: Міленіум, 2015. С. 220– 226.
5. Калініченко О. В. Образотворче мистецтво: підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл.. Харків: СИЦІЯ, 2014. 224 с.
6. Клековкін О. Ю. Мистецтво. Методологія дослідження : методичний посібник. Національна академія мистецтв України, Інститут проблем сучасного мистецтва. Київ: Фенікс, 2017. 144 с.
7. Ключко Д. Г. 65 українських шедеврів. Визнані й неаявні. Київ: ArtHuss, 2022. 264 с.
8. Костенко Т. Г. Педагогічний малюнок як вид наочності. Білики, 2022. 44 с.
9. Красовська О. О. Образотворче мистецтво з методикою викладання у початковій школі: навч. посібник. Львів: «Новий Світ 2000», 2020. 292 с.
10. Малицька О. В. Образотворче мистецтво з методикою навчання: навч.-мет. посіб. Бердянськ, 2016. 346 с.
11. Масол Л. М. «Мистецтво» у 3-4 класах на засадах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник «Нова українська школа»: методика навчання інтегрованого курсу. Київ: Генеза, 2021. 160 с.
12. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва в основній школі: Методичний посібник для вчителів. Київ: Шкільний світ, 2012. 128 с.
13. Микуліна А. К. Методика навчання малюванню дітей дошкільного віку: Методичні рекомендації з дисципліни «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва» для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» ступеня «Бакалавр», груп ДО – 2, ДО – 3/з. Мукачево: МДУ, 2018. 105 с.

14. Мистецька освіта й мистецтво в культуротворчому процесі України ХХ-ХХІ століть: навч. посіб. для студ. ВНЗ. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 292 с.

15. Міронова Т. В. Метафізика постмодерного фігуративу в українському мистецтві кінця ХХ – початку ХХІ століття. *Мистецтвознавчі записки: збірник наукових праць*. 2021. Вип. 39. С. 37–42.

16. Осьмак Т. В. Нариси з методики навчання образотворчого мистецтва у загальноосвітніх навчальних закладах. Методичні рекомендації. Київ, 2015. 56 с.

17. Пастир І. В. Основи педагогіки художньої творчості: монографія. Ізмаїл: СМІЛ, 2018. 444 с.

18. Плазовська Л. В. Декоративне мистецтво в практиці вчителя образотворчих дисциплін. Навчальний посібник. Київ, 2013. 258 с.

19. Стрітьєвич Т. М. Аспекти сучасного уроку образотворчого мистецтва. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*, 2011. Педагогічні науки. №8 (219), частина II. Луганськ. С. 167-172.

20. Стрітьєвич Т. М. Особливості художнього сприйняття на заняття з образотворчого мистецтва. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. Вип. 103. С. 284-290.

21. Шмагало Р. Т. Мистецька освіта й мистецтво в культуротворчому процесі України ХХ-ХХІ століть: навч. посіб. за заг. ред. Г. Шмагала. Львів: ЛНАМ; Тернопіль: Мандрівець, 2013. 292 с.

22. Шокірова З. Р. Викладання живопису майбутнім вчителям образотворчого мистецтва. *Актуальні питання мистецької педагогіки*. 2014. №3. С. 143–149

ДОДАТКИ

Додаток 1

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел

КНИГИ

Однотомні видання

Один автор

Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті – 1910-ті рр. Київ, 2013. 373 с.

Два і більше авторів

Zhovinsky E.Ya., Kryuchenko N.O., Paparyha P.S. Geochemistry of Environmental Objects of the Carpathian Biosphere Reserve. Kyiv, 2013. 100 p.

Людський розвиток в Україні: трансформація рівня життя та регіональні диспропорції: у 2-х т.: кол. моногр. Київ, 2012. 436 с.

Без автора

Збірники

Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с.

Матеріали конференцій, з'їздів, тези доповідей

Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. *Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених* : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.

Багатотомні видання

Енциклопедія історії України: у 10 т. Київ: Наук. думка, 2013. Т. 10. 784 с.

ІНШІ ВИДАННЯ

Каталоги

Національна академія наук України. Анотований каталог книжкових видань. 2015. Київ: Академперіодика, 2016. 466 с.

Препринти

Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль: Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС; 06-1).

Авторські свідоцтва

Пат. 43976 Україна, МПК6G01L 7/02. Оптоелектронний пристрій для вимірювання тиску / П. Г. Столярчук, Р. І. Байцар, В. С. Рак, М. П. Гінгін. – № 2000105737; заявл. 10.10.2000; опубл. 15.01.2002, Бюл. № 1. 2 с.

або:

Оптоелектронний пристрій для вимірювання тиску : пат. 43976 Україна : МПК6G01L 7/02 / П. Г. Столярчук, Р. І. Байцар, В. С. Рак, М. П. Гінгін. № 2000105737; заявл. 10.10.2000; опубл. 15.01.2002, Бюл. № 1. 2 с.

Патенти

Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, C01T1/28, G21H3/00. № 200701472 ; заявл. 12.02.07 ; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.

Автореферати дисертацій

Старовойт С. В. Видавнича діяльність Національної академії наук України у 1918–1933 рр.: автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2003. 20 с.

Дисертації

Воскобойнікова-Гузева О. В. Бібліотечно-інформаційна сфера України в контексті соціальних трансформацій кінця ХХ ст. – 10-х років ХХІ ст.: концепції стратегічного розвитку, динаміка змін, перспективи: дис. ... д-ра наук із соц. комунік.: 27.00.03 / Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. Київ, 2014.

Стандарти

ДСТУ 3017-95. Видання. Основні види. Терміни та визначення. Київ, 1995. 47 с.

Рецензія

Касьянов Г. Глобальна еволюція людства: культурно-цивілізаційний вимір. Вісн. Кн. палати. 2001. № 12. С. 14–15. Рец. на кн.: Шейко В. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець ХІХ – початок ХХ ст.): монографія : у 2 т. Харків, 2001. Т. 1. 520 с. ; т. 2. 400 с.

ЧАСТИНА ВИДАННЯ

Стаття із журналу, збірника, розділ книги

Яцків Я.С., Радченко А.І. Про ефективність видання наукових журналів в Україні. *Вісн. НАН України*. 2012. № 6. С. 62–67.

Вакаренко О.Г. 20 років поступу: цифри і факти. Періодичні та книжкові видання Видавничого дому «Академперіодика» НАН України: 1996–2015. Київ: Академперіодика, 2016. С. 3–11.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ ВІДДАЛЕНОГО ДОСТУПУ

Опис ресурсу загалом

Наукові публікації і видавнича діяльність НАН України. Київ, 2007. URL: <http://www.nas.gov.ua/publications> (дата звернення: 19.03.2014).

Опис частини електронного ресурсу

у позатекстовому переліку бібліографічних посилань

Garfield E. More on the ethics of scientific publication: abuses of authorship attribution and citation amnesia undermine the reward system of science. Essays of an information scientist. URL: <http://www.garfield.library.upenn.edu/essays/v5p621y1981-82.pdf> (Last accessed: 16.04.2013).

Опис частини електронного ресурсу у підрядковому бібліографічному посиланні (посторінкових примітках) за умови, що в тексті наведено бібліографічні відомості, які дозволяють документ ідентифікувати (його назву і прізвища авторів, рік випуску) (п. 5.3.6):

*URL: <http://www.garfield.library.upenn.edu/essays/v5p621y1981-82.pdf> (Last accessed: 16.04.2013).

Роботу виконано у межах НДР ВД «Академперіодика» НАН України за темою «Науково-видавнича діяльність НАН України та її роль у підвищенні ефективності наукових досліджень».

МОВНІ КОНСТРУКЦІЇ,
які використовуються у наукових працях для виконання
функції зв'язку між реченнями

Мовна функція	Лексичні засоби		
Причина та її наслідок, умова та наслідок	(і) тому, тому, що		
	оскільки, адже, позаяк, тому що		
	з чого, звідки	виходить, виникає, трапляється	
	(у) внаслідок		
	у результаті		
	на основі вище означеного, на підставі вказаного вище		
	у зв'язку з цим		
	згідно з, відповідно до		
	у цьому випадку, у такому випадку, у цій ситуації,		
	за таких умов, за такого стану		
	з огляду на це, підсумовуючи викладене вище		
	(а) якщо (ж) ..., то ...		
	що	засвідчує, підтверджує	
		вказує, стверджує	
		говорить	
відповідає, виправдовує			
уможлиблює			
дозволяє, допускає			
сприяє, підтримує			
має значення, сенс			

Мовна функція	Лексичні засоби	
Часове співвідношення та порядок викладення	спочатку, насамперед, у першу чергу	
	першим, головним, наступним, визначальним, попереднім, останнім, єдиним, водночас, одночасно, у той же час,	кроком, рівнем, щаблем, елементом, ланкою, значенням
	поруч з цим, поряд з таким	
	попередньо, вище, раніше	
	ще раз, знову, спочатку, вдруге, укотре	
	потім, нижче, після цього, далі	
	згодом, далі, пізніше	
	по-перше, по-друге ... тощо	
	зараз, сьогодні, у цей (на цей) час, на сьогодні	
	у минулі роки, останнім часом, останнього часу	
	дотепер, до цього часу, до сьогодні	
	на завершення, зрештою, нарешті, врешті-решт	
	Зіставлення та протиставлення	але, (у) втім, а проте, та, однак, зрештою, позаяк
як ..., так і ...; так само, як і ..., натомість		
не тільки, але і (ї)		
порівняно з; якщо ..., то ...		
на відміну, навпаки, на противагу, супротив, наперекір		
аналогічно, також, подібно		
з одного боку, з іншого боку		
у той час, як; разом із тим		
Доповнення або уточнення	також і, до того ж, разом із тим, зокрема, а саме, надто	
	окрім, крім, більше, точніше, швидше, понад, більше, над	того, цього
	особливо, а надто, передусім, насамперед	

Мовна функція	Лексичні засоби	
Посилання на попередній або наступний	тим більше, що	
	у тому разі, у випадку, тобто, а саме	
	як було	сказано, викладено, акцентовано, показано, описано, зображено, доведено, обґрунтовано, актуалізовано, отримано, одержано, здобуто, виявлено, з'ясовано, розкрито, встановлено, визначено, сформульовано згадано, зазначено, наведено
	виходячи з міркувань	
	як підкреслювалось, вказувалось вище	
	згідно з цим, відповідно до цього	
	належно, відповідно	
	у зв'язку з цим, у зв'язку з вищевикладеним	
	та інші, тощо	
	цей, що розглядається, вказаний вище	
	такий, подібний, аналогічний, відповідний, такого типу, такого виду, схожий на ...	
	багато з них, один з них, деякі з них	
	наступний, деякий, надалі, подальший, дальший, другий	
	більшість, більша частина	
керуючись положенням		
Узагальнення, висновок	дослідженням встановлено, підсумовуючи викладене вище	
	як наслідок, як результат	
	отже, тому, через те	
	у результаті, у кінцевому підсумку, узагальнюючи	
	відтак, потім, відтепер, звідси, з цього, це	виникає, утворюється
		виходить
стає зрозумілим		

Мовна функція	Лексичні засоби	
		очевидно, можливо, мабуть
		дозволяє зробити висновок
		дозволяє дійти висновку
		зводиться до такого
		засвідчує
		переконує, схиляє
	на завершення, і нарешті	
Ілюстрація	наприклад; так, як приклад; для прикладу	
	прикладом, свідченням, зразком може слугувати (бути),	
	такий же (наприклад)	
	у випадку, для випадку	
	про це може свідчити; що очевидно, що наочно демонструє, що підтверджує	
Введення нової інформації	розглянемо такі випадки, наведемо декілька прикладів	
	зупинимось детально на ...	
	основні переваги цього методу полягають ...	
	деякі додаткові зауваження ...	
	декілька слів щодо перспектив дослідження ...	

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв

Кафедра мистецьких дисциплін

КУРСОВА РОБОТА

з «Методики викладання фахових дисциплін»

на тему: «_____»

Студента III курсу 38 групи
заочної форми навчання напряму
галузі знань 02 Культура і мистецтво
спеціальності «Образотворче
мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»
Іванова Івана Івановича

Керівник:
Солдатенко Олександр Ігорович

Національна шкала _____
Кількість балів: _____
Оцінка: ECTS _____

Члени комісії: _____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Члени комісії: _____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Члени комісії: _____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Чернігів – 2024

Зразок змісту курсової роботи

ВСТУП.....стор.

РОЗДІЛ 1. Назва розділу

1.1. Назва підрозділу

1.2. Назва підрозділу

1.3. Назва підрозділу

РОЗДІЛ 2. Назва розділу

2.1. Назва підрозділу

2.2. Назва підрозділу

2.3. Назва підрозділу

ВИСНОВКИ

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ.....

Навчально-методичне видання

Солдатенко О. І., Силко Є.М.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до виконання та захисту курсових робіт
з навчальної дисципліни**

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

*Для студентів спеціальності
023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація*

Технічний редактор

О. Клімова

Комп'ютерна верстка
та макетування

О. Клімова

*Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
серія KB № 23743-13583 ПР від 06.02.2019 р.*

Підписано до друку 14.02.2025 р. Формат 60 x 86 1/16.
Ум. друк. арк. 2,33. Обл.-вид. арк. 1,46. Зам. № 008.
Редакційно-видавничий відділ ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка.
14013, вул. Гетьмана Полуботка, 53, к. 208.
chnpu.tipograf@gmail.com